

23.2.2026

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Lausuntopyyntö asiassa HE 183/2025 vp

Asiantuntijalausunto

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on pyytänyt Tietosuojavaltuutetun toimiston asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle lain Harmaan talouden selvitysyksiköstä sekä eräiden muita lakeja muuttamisesta (HE 183/2025 vp). Esityksen mukaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin muun muassa siten, että Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan.

Tietosuojavaltuutetun toimisto nosti lausunnossaan TSV/1230/2025 esille, että muutoksesta seuraisi Harmaan talouden selvitysyksikön henkilötietojen käsittelyn lisääntyminen huomattavasti sadoilla tuhansilla rekisteröidyillä. Tietosuojavaltuutetun toimisto piti lausunnossaan hallituksen esitysluonnoksesta tärkeänä arvioida sitä, millä keinoilla varmistetaan se, etteivät velvoitteidenhoitoselvityksessä automaattisesti annetut henkilötiedot ole liian laajoja niihin käyttötarkoituksiin, joihin niitä luovutetaan sekä sitä, ovatko kaikki velvoitteidenhoitoselvitykseen sisältyvät henkilötiedot aina yhteensopivia asiakasviranomaisille säädettyjen tietojensaantioikeuksien ja mm. niissä olevien tarpeellisuus- ja tietojen laajuusvaatimusten kanssa.

Hallituksen esityksen 9 luvussa on arvioitu hallituksen esityksen suhdetta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön sekä tietosuoja-asetuksen (EU 679/2016) sisältämien periaatteiden näkökulmasta. Esityksessä kuvataan velvoitteidenhoitoselvitysten ja ilmiöselvitysten laatimisen käyttöalan laajentamisen vastinparina, että selvityksen laadinnan tulee olla selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentissa määritettyjen käyttötarkoitusten piirissä, sen tulee olla pyytävä tahon arvion mukaisesti välttämätöntä käyttötarkoitusta varten sekä sen tulee noudattaa muussa lainsäädännössä säädettyjä tiedonsaantioikeuksia. Lain 5 §:n 2 momentin mukaisesti Harmaan talouden selvitysyksikön tulisi myös tehdä tietoja pyytävän tahon kanssa tietopalvelukuvaus ennen velvoitteidenhoitoselvitysten luovuttamista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan perustelukappaleen 39 kohdassa todetaan, että henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt. Henkilötietoja olisi käsiteltävä

vain, jos käsittelyn tarkoitusta ei voida kohtuullisesti toteuttaa muilla keinoin.

Euroopan tietosuojaneuvosto on ohjeistanut minimointiperiaatteesta antamiensa suuntaviivojen yhteydessä (Ohjeet 4/2019 25 artiklan mukaisesti sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta). Tietojen minimoinnilla voidaan tarkoittaa myös tunnistamisen astetta. Jos käsittelyn tarkoitus ei vaadi lopullista tietokokonaisuutta, joka liittyy tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan henkilöön mutta jos alkuperäinen käsittelytarkoitus vaatii sitä, rekisterinpitäjän on poistettava tai anonymisoitava henkilötiedot niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun tunnistamista ei enää tarvita. Jos tunnistaminen on vielä tarpeen muita käsittelytoimia varten, henkilötiedot on pseudonymisoitava, jotta pienennetään rekisteröityjen oikeuksiin kohdistuvia riskejä.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ssä määritellyt käyttötarkoitukset ovat hyvin laajoja ja kattavat suuren määrän eri toimijoita. Lisäksi esityksen mukaan rajoitukset esitutkintaviranomaisten osalta selvitysten pyytämiseksi poistettaisiin ja ilmiöselvityksessä käsiteltäviä henkilötietoja voitaisiin säilyttää selvitystietojärjestelmässä nykyistä pidempään. On myös merkillepantavaa, että tietyt velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitukset voivat sisältää tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä sekä 10 artiklan mukaisia rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja. Tämän seurauksena selvitysyksikön toiminnassa käsitellään suurta rekisteröityjen ja luovutettujen henkilötietojen määrää. Kun kerätään suuria määriä yksityiskohtaisia henkilötietoja, tietosuoja-asetuksen periaatteiden osalta eheyteen ja luottamuksellisuuteen, tietojen minimointiin ja säilytyksen rajoittamisen periaatteisiin kohdistuvat riskit kasvavat.

Edellä mainittuun perustuen apulaistietosuojavaltuutettu pitää tärkeänä arvioida edelleen sääntelykeinoja, jotka suojaisivat rekisteröityjen henkilötietojen suojaa. Pyynnöissä velvoitteidenhoitoselvityksille on tärkeää tehdä tosiasiallinen kirjallisesti perusteltu tapauskohtainen arviointi ja harkinta käsittelyn tarkoituksen kannalta välttämättömistä henkilötiedoista. Tietopalvelukuvauksessa sovittu käytäntö vakiomuotoisen tietosäällön osalta tietojen välttämättömyydestä ei aina vastaa arviota yksittäistapauksessa välttämättömistä tiedoista, vaan velvoitteidenhoitoselvitystä pyytävän tahon tulisi pystyä perustelemaan tiedonsaannin välttämättömyys kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvien tosiseikkojen osalta. Selvityksiä varten toimitettavien tietojen osalta tietojen rajaamisen lisäksi tulisi kussakin yksittäistapauksessa myös arvioida onko tarpeellista käsitellä kaikkien luonnollisten henkilöiden yksityiskohtaisia henkilötietoja vai voivatko tiedot olla joiltain osin pseudonymisoituja tai anonymisoituja. Jos tapauskohtaista harkintaa ei tehdä, on vaarana että tuhansien henkilöiden tietoja käsitellään ilman yksittäistapauksessa olevaa tosiasiallista tarvetta.

Apulaistietosuojavaltuutettu katsoo, että olisi perusteltua arvioida, olisiko velvoitteidenhoitoselvityksen tietopalvelukuvauksen minimisisältö tarpeellista määritellä vähintäänkin hallituksen esityksen perusteluissa.

Allekirjoitus

Annina Hautala
Apulaistietosuojavaltuutettu

Mikko Koikkalainen
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Jakelu

Valtiovarainvaliokunta

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihte: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

